

Др Ратко Марковић*

ЗЛАТИЈА ЂУКИЋ-ВЕЉОВИЋ (1939 2016)

После много патње на коју су је ставили зли људи и дуга, исцрпљујућа болест, отишла је из овоземаљског живота у вечни покој, придруживши се тако већини, Златија Ђукић-Вељовић, редовни професор у пензији београдског Правног факултета за предмет Уставно право. Умну и физичку снагу потрошила је на том факултету, предавано му служећи читавог свог радног века. Није га напуштала ни када је на основу стручности, а не страначког чланства као данас, постала потпредседник Скупштине Србије, у време када је њен председник био популарни и вољени српски политичар Бранко Пешић. Ни онда кад је постала судија Уставног суда Србије. Савест њена према тој школи била је свагда чиста. Појединци из те школе имаће је на својој савести. У често суровим академским обрачунима које је покретала људска таштина причињен јој је душевни бол, који је до краја живота носила унутра. Њу је и уморио умор од таквог живота. Смрт је дошла као ослободитељица (*mors liberatrix*). Заспавши вечним сном, овај свет заменила је оним бољим.

Њене научне списе одликује студиозна обрада теме (најчешће из научне области федерализма) и научен занат писања научне прозе који је пекла и калила трогодишњим шегртовањем у Институту за упоредно право, својевремено најбољој научноистраживачкој мајсторској радионици, док јој је на челу стајао свестрани професор Бора Т. Благојевић. У друштвеним наукама многи су и без поседовања тог заната (да не говоримо о даровитости), постали принудом закона писци, јер закон за избор и унапређење у академско звање тражи „радове“. Златија је умела да влада пером. Можда и због тога што су два главна обележја доброг писања – јасност и једноставност – уједно

---

* Аутор је редовни професор у пензији Правног факултета Универзитета у Београду.

била и обележја њене личности. Тако се и у њеном случају потврдило Бифоново откриће да је стил оно што је у човеку, да је стил сâм човек. Човеку се све што је изван њега може отети и пренети на другог осим његовог стила. Стил је као човек – један и непоновљив иако у милијардама примерака.

Предавања студентима Златија је брижљиво припремала и за сваку нову школску годину освежавала новим знањима из теорије и подацима из уставне праксе. Знала је за златну особину која краси доброг предавача – да не вичеш, а да те сви чују. Излагала је разговетно и течно, прегледно и уверљиво, настојећи да јој предавања не буду „преучена“ ни реч бледа и бескрвна. Свесно је избегавала заводљивост импровизације, којом се често о трошку озбиљности, а неретко и доброг укуса, олако стиче популарност међу студентима. Била је добро васпитан, учтив и предусретљив испитивач студена-та, строго се држећи захтева да се на студентском испиту вреднује само знање. Студенти су умели да цене њену академску ревност и мајчинску топлину и, када су ту могућност добили, најчешће су њу бирали за испитивача. Златија је искрено помогла довођење младих образованих и даровитих асистената, који су данас наставници с највишим академским звањима и лепим академским угледом. Према њима је увек имала много милоште и разумевања. Није поновила ускогрудост неких својих претходника, чија је жртва и сама била.

Златија и њој оближње генерације наставника на правним факултетима у земљи, не само Уставног права, имале су ту невољу да се у већ одмаклој другој половини њиховог радног века обави смена једног уставног система другим, како у сопственој земљи, тако и у читавом блоку европских земаља. Одлазећи уставни систем је као дављеник повукао за собом и уклонио вишедеценијске напоре научних прегалаца да се истраже и објасне његове идејне основе и установе. Требало је све почињати изнова, у годинама када се тешко започиње ново – спремати друкчија предавања, усмеравати научноистраживачки рад на нова научна подручја, величати нешто што се до јуче оспоравало, одрицати се онога што се до јуче уздизало. Са много духовног напрезања и моралне снаге Златија је, као и сви ми, тај прелазак обавила на предавањима почев од 1990, а потом и у својој монографији *Огледи о политичком представништву и изборима* од 1995, коју је првобитно била замислила и у рукопису обликовала као расправу о делегатском систему.

Римском комедиографу, Плауту, приписује се запажање да је човеково име уједно знак – *nomen est omen*. Родитељи га дају детету не би ли оно било као тај знак. Тако је „Златија“ племенита, блага, незлобива особа. И у народној песми се каже: „Ој, дјевојко, златна моја Златијо“. После њене породице, Златијину племенитост и до-

броту смо на факултету најнепосредније осетили ми, њене колеге са предмета и њени студенти.

А када су дошла многа разочарања у људе из свог професионалног окружења и нетрагом нестале идеје и установе у које је веровала и њима била понесена, о којима је понесено говорила и писала, она је, без гнева и горчине, све то оправдавала и себи представљала као животне неминовности пред којима је појединац немоћан и као неизбежну променљивост и пролазност људи и њихових творевина. На заранку живота и сутону својих духовних моћи, прихватила је простодушну животну филозофију народног мудраца, Ћопићевог „дједа Рада“ из *Баите сљезове боје*: „Зато се и живи на овој земљи – да свашта дочекаш и преко леђа праметнеш“.

Чисте и чедне душе, а мека срца, Златија се клонила тврдих ставова, оштрог тона и сваког истицања и предњачења. Ако је и била у засенку других, то је било због тога што је такав био њен лични избор, а не одсев њених стварних могућности. Том њеном зазору од истицања себе, корен је био у људској скромности, а не у слабодушности. А скромност се, за разлику од неких других богомданих људских особина, не наплаћује. Она се плаћа, и то високом ценом. Златији је и код других људи то била најмилија људска особина. У колективу у којем је скромност права реткост, Златија је пронашла две такве „сродне душе“ које је чувала на најскровитијем месту – у својој души. Када њих на овом свету више није било, она је фотографије вољене професорке и вољеног професора држала у свом кабинету док је њиме располагала. Имала је наша Злата поштењем и раденим трудом испуњену животну и професионалну биографију. Њеним упокојењем неће се упокојити и сећање на њу. *Aeternum vele*, вечно збогом, драга Злато. Вечнаја памјат.